

Medical Ethics and Law
Research Center

Faṣḥnāmah-i akhlāq-i pizishkī i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics

2023; 17(48): e5

Shahid Beheshti
University of Medical Sciences

A Survey on Observing Professional Ethics Considerations among the Nursing Students at Ardabil University of Medical Sciences

Fardin Shahbazzadeh¹, Saba Rahmati Kelahsaraei^{2*}, Mehdi Ajri Khameslou³,
Mohammad Hosein Hakimi⁴, Mahsa Gharibi Asl⁵

1. Students Research Committee, School of Nursing and Midwifery, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.
2. Department of Medical Physiology, School of Medicine, Zanjan University of Medical Sciences, Zanjan, Iran.
3. Department of Critical Care Nursing, School of Nursing and Midwifery, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.
4. Department of Nursing, Institute of Health Education, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.
5. Department of Pediatric Nursing, School of Nursing and Midwifery, Ardabil University of Medical Sciences, Ardabil, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Observing professional ethics is one of the most basic concepts of medical ethics. Investigating the status of observing professional ethics among nursing students, as the future staff of healthcare systems, is of great importance. The purpose of this study is to investigate the observance of professional ethics among the nursing students at Ardabil University of Medical Sciences in the Iranian academic year, i.e. from September 2019 to August 2020.

Methods: The present research is a descriptive cross-sectional study. The study population consisted of 210 nursing students, from the third to the eighth semester, of Ardabil School of Nursing and Midwifery, the Health Educational Institution of Meshginshahr and Germe Nursing School. To obtain the level of observing professional ethics among the students, the questionnaire of evaluating nurses' observance of nursing professional ethics, designed by Esmail Pourzanjani et al, was used. The data were analyzed using SPSS 20 software and statistical tests such as one-way analysis of variance, independent t and linear regression.

Ethical Considerations: In all the stages of this study, ethical principles and data confidentiality were observed and the questionnaires were completed after obtaining informed consents and explaining the research objectives to the participants.

Results: The results of the study indicate that the mean score of observing professional ethics among the samples was 4.20 ± 0.96 . The mean score of observing professional ethics was 4.29 ± 1 in the domain of nursing and community, 4.25 ± 0.9 in the domain of nursing and professional commitment, 4.27 ± 0.94 in the domain of nursing and providing clinical services, 3.885 ± 1.25 in the domain of nursing and the cooperation of the medical services team and 4.29 ± 1.06 in the domain of nursing, education and research. In general, the mean score of observing professional ethics was satisfactory in all domains. In addition, the variables of the place of study, interest in nursing discipline, educational status and service department have significant relationships with the observance of professional ethics ($P < 0.05$).

Conclusion: The results indicate the observance of professional ethics in the study population. Ethical responsibilities do not belong to a specific group, but to all the members of a profession. However, the development of nursing ethics will be more achievable when it is institutionalized, as ethical decision-making in real situations will only be possible through having the knowledge of ethical concepts and values.

Keywords: Professional Ethics; Nursing Students; Ethical Considerations

Corresponding Author: Saba Rahmati Kelahsaraei; **Email:** Saba_rahmati76@yahoo.com

Received: May 15, 2023; **Accepted:** September 12, 2023; **Published Online:** October 25, 2023

Please cite this article as:

Shahbazzadeh F, Rahmati Kelahsaraei S, Ajri Khameslou M, Hakimi MH, Gharibi Asl M. A Survey on Observing Professional Ethics Considerations among the Nursing Students at Ardabil University of Medical Sciences. Faṣḥnāmah-i akhlāq-i pizishkī, i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics. 2023; 17(48): e5.

مجله اخلاق پزشکی

دوره هفدهم، شماره چهل و هشتم، ۱۴۰۲

مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی

میزان رعایت شاخص‌های اخلاق حرفه‌ای در بین دانشجویان پرستاری

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

فردین شهباززاده^۱، صبا رحمتی کله‌سرائی^{۲*}، مهدی اجری خامسلو^۳، محمدحسین حکیمی^۴، مهسا غریبی اصل^۵

۱. کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران.

۲. گروه فیزیولوژی پزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی زنجان، زنجان، ایران.

۳. گروه پرستاری مراقبت‌های ویژه و اتاق عمل، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران.

۴. گروه پرستاری، مؤسسه آموزش سلامت، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران.

۵. گروه پرستاری کودکان، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل، اردبیل، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: رعایت اخلاق حرفه‌ای به عنوان یکی از اساسی‌ترین مفاهیم اخلاق پزشکی می‌باشد. بررسی وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای در بین دانشجویان پرستاری به عنوان کارکنان آینده سیستم‌های بهداشتی و درمانی دارای اهمیت به سزای است. هدف از پژوهش حاضر بررسی وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای در بین دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد. **روش:** این پژوهش از نوع توصیفی - مقطعی می‌باشد. تعداد ۲۱۰ دانشجو پرستاری ترم سوم تا ترم هشتم دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل، آموزشکده عالی سلامت مشگین‌شهر و دانشکده پرستاری گرمی در این مطالعه شرکت داشتند. برای دستیابی به میزان وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای دانشجویان، از پرسشنامه سنجش عملکرد پرستاران به آیین اخلاق پرستاری که توسط اسمعیل پورزنجانی و همکاران طراحی شده است، استفاده گردید. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های آنالیز واریانس یک‌طرفه، تی مستقل و رگرسیون خطی تجزیه و تحلیل شدند. **ملاحظات اخلاقی:** در تمام مراحل انجام این پژوهش اصول اخلاقی و اصل محرمانگی رعایت شده و پرسشنامه‌ها با کسب رضایت آگاهانه و توضیح در مورد اهداف پژوهش به شرکت‌کنندگان تکمیل شده است.

یافته‌ها: بر اساس نتایج مطالعه، میانگین وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای در بین نمونه‌های مورد مطالعه $4/20 \pm 0/96$ بود. میانگین به کارگیری اخلاق حرفه‌ای در حوزه پرستار و جامعه $4/29 \pm 1$ ، در حوزه پرستار و تعهد حرفه‌ای برابر با $4/25 \pm 0/9$ ، در حوزه پرستار و ارائه خدمات بالینی برابر با $4/27 \pm 0/94$ ، در حوزه پرستار و همکاری تیم خدمات درمان برابر با $3/88 \pm 1/25$ و در حوزه پرستار و آموزش و پژوهش برابر با $4/29 \pm 1/06$ بود که میانگین در همه حوزه‌ها خوب به دست آمد. همچنین متغیرهای محل تحصیل، علاقه به رشته پرستاری، وضعیت تحصیل و بخش محل خدمت با به کارگیری اخلاق حرفه‌ای رابطه معناداری ($P < 0/05$) دارد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان‌دهنده رعایت مطلوب اخلاق حرفه‌ای در بین دانشجویان پرستاری می‌باشد. مسئولیت‌های اخلاقی بر عهده گروهی خاص نمی‌باشد، بلکه تمام اعضای یک حرفه در این زمینه مسئولیت دارند. با این وجود، توسعه اخلاق پرستاری هنگامی بهتر صورت می‌گیرد که در آن نهادینه شده باشد، چراکه تصمیم‌گیری اخلاقی در شرایط واقعی فقط با شناخت مفاهیم اخلاقی و دانستن ارزش‌ها مقدور می‌باشد.

واژگان کلیدی: اخلاق حرفه‌ای؛ دانشجویان پرستاری؛ شاخص‌های اخلاقینویسنده مسئول: صبا رحمتی کله‌سرائی؛ پست الکترونیک: Saba_rahmati76@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۲۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۱؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۲/۰۸/۰۳

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Shahbazzadeh F, Rahmati Kelahsaraei S, Ajri Khameslou M, Hakimi MH, Gharibi Asl M. A Survey on Observing Professional Ethics Considerations among the Nursing Students at Ardabil University of Medical Sciences. Faşlnāmah-i akhlāq-i pizishkī, i.e., Quarterly Journal of Medical Ethics. 2023; 17(48): e5.

مقدمه

امروزه اخلاق، محور بسیاری از پیشرفت‌های مرتبط با حرفه در جهان معاصر است. انسان‌ها جهت تأمین نیازهای مادی و معنوی خود نیاز به رویکرد منطقی و اخلاقی دارند. بنابراین اخلاقیات، نقطه اصلی تکامل و پیشرفت در جهان آینده است (۱). رعایت اخلاق در رشته و حرفه‌های مرتبط با انسان (رشته‌های مرتبط با بهداشت و درمان) جهت ارائه خدمات به انسان‌ها مؤثر است (۲). در میان رشته‌های مرتبط با بهداشت و درمان، رشته پرستاری به دلیل ارتباط طولانی با بیماران، با موضوع اخلاق گره خورده است (۳). بخش مهمی از اخلاق در پرستاران در دوران دانشجویی و از طریق آموزش و یادگیری شکل می‌گیرد (۴). عملکرد خوب اخلاق در دانشجویان پرستاری از طریق آموزش مناسب کدهای اخلاقی محقق می‌شود. دانشجویان پرستاری در طول دوران تحصیل خود به صورت مداوم با مشکلات اخلاقی رو به رو هستند و جهت ارائه مراقبت به بیماران خود نیازمند رعایت اصول اخلاقی می‌باشند. به همین جهت با توجه به اهمیت و نقش بارز اخلاق در رشته پرستاری و همچنین در تأمین سلامت جامعه، آماده‌سازی دانشجویان پرستاری در حیطه اخلاق ضروری است (۵). مراقبت پرستاری بر اساس اخلاق، معیارهای رفاه مددجو را بالا می‌برد، به انتخاب مددجو احترام می‌گذارد، حریم شخصی و امنیت او را تضمین می‌کند و کیفیت زندگی و حرمت او را در نظر می‌گیرد (۶). Vinson در بین ۵ عنصر معرفت‌شناسی و بنیادی در پرستاری (شامل دانش پرستاری، هنر پرستاری، دانش فردی، اخلاق پرستاری و دانش اجتماعی سیاسی)، اخلاق پرستاری را استفاده از تفکر انتقادی و استدلال منطقی شرایط اخلاقی و فلسفی تعریف کرده است (۷). اخلاق پرستاری را می‌توان به دو بخش اخلاق حرفه‌ای و اخلاق انسانی - اسلامی تقسیم نمود. اخلاق حرفه‌ای مجموعه تظاهرات رفتاری است که یک پرستار از آن حیث که پرستار است، باید انجام دهد. اخلاق انسانی - اسلامی، مجموعه رفتارها و ویژگی‌هایی است که یک پرستار به‌عنوان اینکه یک انسان و یک مسلمان است، باید انجام دهد یا از آن اجتناب کند (۸-۹).

با توجه به اینکه اخلاق جزء جدایی‌ناپذیر در بحث آموزش، یادگیری، بهداشت و درمان است و اینکه رسالت آموزش و درمان به طور کلی ترویج اخلاق است، به همین دلیل پرستاران و دانشجویان پرستاری باید در حرفه خودشان مجموعه‌ای از اصول و استانداردهای اخلاقی حاکم بر شغل خویش را در جریان درمان خود به کار گیرند تا درمان آن‌ها به بار بنشیند. رعایت اخلاق حرفه‌ای جزء ماهیت ذاتی حرفه پرستاری است و رسالت حرفه پرستاری ارائه خدمات موردنیاز بهداشتی، مراقبتی، درمانی و توان‌بخشی در بالاترین سطح استاندارد جهت تأمین، حفظ و ارتقای سلامت جامعه است (۱۰). پرستاران هر چه بیشتر مجهز به اصول پسندیده اخلاق حرفه‌ای باشند، این فرایند باکیفیت مطلوب‌تری جامه عمل خواهد پوشید (۵). پس رعایت اصول اخلاقی در دانشجویان پرستاری به عنوان پرستاران آینده منجر به تغییر رفتار بر اساس اخلاق حرفه‌ای شده و نقش به سزایی در بهبود کیفیت خدمات درمانی بیماران دارد (۳).

در زمینه اخلاق پرستاری، مطالعات متعددی انجام گرفته است. Cerit & Özveren دریافتند که بین سطح حساسیت اخلاقی پرستاران و درک ادراکات اخلاقی پرستاران رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. یافته‌های تحقیق حاکی از آن بود که ادراک اخلاقی جو بیمارستان از پرستاران یک عامل مهمی در تعیین حساسیت اخلاقی است، در نتیجه ایجاد یک محیط زیست اخلاقی در تمام بیمارستان‌هایی که خدمات بهداشتی را ارائه می‌دهند، در هنگام ارائه مراقبت‌های بهداشتی، حساسیت اخلاقی پرستاران را افزایش خواهد داد (۱۱). همچنین یافته‌های مطالعه جعفری‌منش و همکاران نشان داد که دانشجویان ابعاد کدهای اخلاق حرفه‌ای پرستاری را در کار خود رعایت می‌کنند (۱۲).

رعایت معیارهای اخلاق در عملکرد پرستاری از سایر موارد مراقبت حساس‌تر و مهم‌تر می‌باشد. مراقبت بر اساس اخلاق حرفه‌ای، رفاه مددجو را بالا می‌برد و توجه به مباحث اخلاقیات هنگام سرمایه‌گذاری در آموزش عالی باید مد نظر قرار گیرد، زیرا پایبندی به ارزش‌های اخلاقی است که باعث

ملاحظات اخلاقی

تحقیق حاضر از سوی کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی اردبیل به تأیید رسیده است (کد کمیته اخلاق: IR.ARUMS.REC.1399.107).

اطلاعات جامع در رابطه با دلایل تحقیق، نتایج، حفظ محرمانگی و نحوه انجام تحقیق به افراد داده شد و رضایت آگاهانه از شرکت‌کنندگان اخذ گردید.

روش

این پژوهش به روش توصیفی - مقطعی بوده و جامعه پژوهش در این مطالعه تعداد ۴۶۱ نفر است. معیار ورود به این مطالعه شامل کلیه دانشجویان پرستاری ترم سوم تا ترم هشتم دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل، آموزشکده عالی سلامت مشگین‌شهر و دانشکده پرستاری گرمی بودند که در حوزه بالینی در بیمارستان‌های استان اردبیل مشغول به تحصیل بودند (دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل: ۲۲۹ نفر؛ آموزشکده عالی سلامت مشگین‌شهر: ۱۲۲ نفر و دانشکده پرستاری گرمی: ۱۱۰ نفر). معیارهای خروج این مطالعه شامل دانشجویان سایر دانشگاه‌ها، دانشجویان ترم اول و دوم دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل، آموزشکده عالی سلامت مشگین‌شهر و دانشکده پرستاری گرمی و عدم انجام کار در حوزه بالینی در بیمارستان‌های استان اردبیل بودند. تعداد نمونه آماری بر اساس فرمول Cochran ۲۱۰ نفر تعیین شد.

در این پژوهش جهت انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد، بدین‌صورت که سه شهر اردبیل، مشگین‌شهر و گرمی به عنوان خوشه‌های اصلی انتخاب شد که به صورت نسبتی ۱۰۴ نفر از دانشجویان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی اردبیل، ۵۶ نفر از مؤسسه سلامت مشگین‌شهر و ۵۰ نفر از دانشکده پرستاری گرمی در نظر گرفته شدند. پژوهشگر بعد از کسب مجوز از کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه علوم پزشکی اردبیل و پس از گرفتن رضایت‌نامه آگاهانه از نمونه‌های پژوهش، پرسشنامه‌ها را توزیع و بعد از تکمیل آن‌ها را جمع‌آوری کرد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات شامل

گرایش به مسئولیت‌پذیری، تعهد و در نتیجه عرضه خدمات بهتر می‌شود (۱۳).

ماهیت ذاتی پرستاری احترام به حقوق انسان، از جمله حقوق فرهنگی، حق زندگی و انتخاب، احترام به شأن و رفتار با احترام است. Baille و همکارانش معتقدند، ماهیت پرستاری به گونه‌ای است که باید با اخلاقیات مراقبتی بیش از ملاحظات درمانی توجه داشته باشند (۱۴). پرستاران باید مراقبت‌های پرستاری را با کیفیت عالی به صورت مناسب و عاری از تبعیض و قضاوت، به همه مددجویان ارائه دهند. احترام‌گذاشتن به حقوق انسان‌ها و درمان افراد، بدون در نظر گرفتن موقعیت اجتماعی آن‌ها، بخش جدایی‌ناپذیر در سیستم مراقبت بهداشتی است. اکثریت بیماران درجات مختلفی را به واسطه ماهیت بیماری، فرهنگ، پیشینه اقتصادی با آموزشی، شخصیت و تجربه قبلی یا مراقبت بهداشتی نشان می‌دهند. بنابراین در صورت به مخاطره افتادن حقوق اساسی و رفاه بیماران، ضروری است که فردی حمایت از آنان را بر عهده گیرد. حمایت از بیمار در چارچوب‌های اخلاقی و قانونی، به عنوان فلسفه کار پرستاری و به صورت واژه‌هایی از اعمال خاص نظیر کمک به بیمار در دستیابی به مراقبت بهداشتی مورد نیاز، تضمین کیفیت مراقبت، دفاع از حقوق بیمار و عمل نمودن به صورت رابط بیمار با سیستم مراقبت بهداشتی توصیه شده است و جزء جدایی‌ناپذیری از منشور اخلاقی پرستاران است که باید به آن اهتمام ورزند (۱۵). در روابط پرستار و بیمار، تعهد اخلاقی به مراقبت، بخشی جدایی‌ناپذیر از عملکرد پرستاری است. بنابراین رعایت معیارهای اخلاق حرفه‌ای در مراقبت پرستاری از بیماران امری بسیار مهم و ضروری محسوب می‌شود (۷).

شناخت عوامل مؤثر بر اخلاق حرفه‌ای پرستاری می‌تواند باعث ارتقای کیفیت عملکرد پرستاران، افزایش رضایت بیماران، ارائه راهکارهای مناسب جهت تسهیل به کارگیری اخلاق حرفه‌ای و شناخت موانع به کارگیری اخلاق حرفه‌ای شود، لذا این مطالعه با هدف تعیین وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای و شناخت عوامل مؤثر بر آن در بین دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل انجام گرفت.

آنالیز واریانس یک‌طرفه و رگرسیون خطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. لازم به ذکر می‌باشد سطح معنی‌داری این آزمون‌ها ($p < 0.05$) در نظر گرفته شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، ۲۱۰ دانشجوی پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل مورد ارزیابی قرار گرفت. ۴۹/۵ درصد از دانشجویان مورد مطالعه در این تحقیق در دانشکده پرستاری و مامایی شهر اردبیل، ۲۶/۷ درصد در آموزشکده عالی سلامت مشگین‌شهر و ۲۳/۸ درصد در دانشکده پرستاری گرمی مشغول به تحصیل بودند که بیشترین درصد پرستاران در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل فعالیت داشتند. در این مطالعه، ۱۹ درصد از نمونه‌های آماری مورد مطالعه سن زیر ۲۰ سال، ۶۶/۷ درصد دارای سن ۲۰ تا ۲۵ سال که از نظر رده‌بندی سنی افراد، بیشترین درصد را به خود اختصاص دادند و ۱۴/۳ درصد دارای سن ۲۶ تا ۳۰ سال بودند. ۴۷/۱ درصد از دانشجویان، آقا و ۵۲/۹ درصد بانوان و همچنین ۷۸/۶ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه در این تحقیق، افراد مجرد و تنها ۲۱/۴ درصد را افراد متأهل تشکیل دادند. ۱۱/۹ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه در این تحقیق دانشجوی ترم سوم پرستاری، ۲۲/۹ درصد در ترم چهارم، ۴/۳ درصد در ترم پنجم، ۲۹/۵ درصد در ترم ششم، ۳/۳ درصد در ترم هفتم و ۲۸/۱ درصد نیز در ترم هشتم رشته پرستاری مشغول به تحصیل بودند که دانشجویان ترم پنجم بیشترین درصد را دارا بودند. اکثریت دانشجویان (۷۹/۵ درصد) شرکت‌کننده در پژوهش، به تحصیل و خدمت در رشته پرستاری علاقمند بودند و فقط ۲۸/۶ درصد از افراد پژوهش در حین تحصیل، به صورت کار دانشجویی در بیمارستان مشغول به فعالیت بودند (جدول ۱).

پرسشنامه‌های زیر بود: پرسشنامه مشخصات دموگرافیک که شامل اطلاعاتی در زمینه سن، محل تحصیل، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت تحصیلی، ترم تحصیلی، وضعیت سکونت، وضعیت قومیت، میزان علاقمندی به رشته پرستاری، فعالیت در کار دانشجویی بود که به صورت خودگزارش‌دهی تکمیل شد. پرسشنامه عملکرد پرستاران در رعایت آیین اخلاق حرفه‌ای: این پرسشنامه که توسط اسمعیل پورزنجان و همکاران طراحی شده است (۱۳)، شامل ۳۴ راهنمای اخلاقی در ۵ بعد ۱- پرستار و جامعه (۳ سؤال) که سؤالات ۱ تا ۳ پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهد؛ ۲- پرستار و تعهد حرفه‌ای (۱۳ سؤال) که سؤالات ۴ تا ۱۶ پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهد؛ ۳- پرستار و ارائه خدمات بالینی (۱۲ سؤال) که سؤالات ۱۷ تا ۲۸ پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهد؛ ۴- پرستار و همکاری تیم خدمات درمان (۲ سؤال) که سؤالات ۲۹ تا ۳۰ پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهد؛ ۵- پرستار و آموزش و پژوهش (۴ سؤال) که سؤالات ۳۱ تا ۳۴ پرسشنامه را به خود اختصاص می‌دهد، بود. برای هر گویه مقیاس Likert با پاسخ‌های همیشه (۵)، اغلب اوقات (۴)، گاهی اوقات (۳)، به ندرت (۲)، هیچ وقت (۱) و نمی‌دانم (۰) و میانگین نمره ۳ و بالاتر مطلوب در نظر گرفته شد. برای به دست آوردن وضعیت اخلاق حرفه‌ای نمره این زیرسازها با یکدیگر جمع شده و توزیع نمرات رعایت اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران به صورت ضعیف (۰-۵۶)، متوسط (۵۷ تا ۱۱۳)، خوب (۱۱۴ تا ۱۷۰) تقسیم‌بندی شد. در مطالعه اسمعیل پورزنجان و همکاران (۱۳۹۴ ش.) روایی محتوایی این پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت و ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۹۴ به دست آمد که نشان از پایایی مناسب این پرسشنامه دارد (۱۳).

در این مطالعه داده‌های جمع‌آوری‌شده توسط نرم‌افزار SPSS 20 و با استفاده از آمار توصیفی و آزمون‌های آماری استنباطی

جدول ۱: مشخصات فردی (شاخص‌های عددی) دانشجویان پرستاری

متغیر	تعداد	درصد
وضعیت قومیت	فارس	۱۴
	ترک	۷۳/۳
	سایر	۲۰
وضعیت سکونت	بومی	۴۱/۹
	غیر بومی	۵۸/۱
وضعیت تحصیلی	عالی	۲۲/۹
	مطلوب	۴۸/۱
	متوسط	۱۷/۶
	ضعیف	۱۱/۴

جدول ۲: شاخص‌های عددی (میانگین و انحراف معیار) حوزه‌های اخلاق حرفه‌ای

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماکسیمم
پرستار و جامعه	۱۲/۸۷	۳/۰۱	۳	۱۵
پرستار و تعهد حرفه‌ای	۵۵/۲۹	۱۱/۷۲	۲۰	۶۵
پرستار و ارائه خدمات بالینی	۵۱/۳۰	۱۱/۳۹	۱۴	۶۰
پرستار و همکاری تیم درمان	۷/۷۷	۲/۵۱	۱۰	۰
پرستار و آموزش و پژوهش	۱۷/۱۸	۴/۲۴	۲۰	۴
نمره کل رعایت اصول اخلاقی	۱۴۴/۴۲	۳۱/۵۵	۴۳	۱۷۰

بر اساس نتایج به دست‌آمده از جدول ۲، میانگین کلی وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای (نمره کلی) در بین نمونه مورد مطالعه برابر ۱۴۴/۴۲ با انحراف معیار ۳۱/۵۵ بود که نشان‌دهنده به کارگیری اخلاق حرفه‌ای در سطح مطلوب است.

جدول ۳: طبقه‌بندی نمره کل وضعیت اخلاق حرفه‌ای

متغیر	طبقه	تعداد	درصد
اخلاق حرفه‌ای	رعایت اخلاق حرفه‌ای ضعیف	۱۱	۵/۲
	رعایت اخلاق حرفه‌ای متوسط	۱۷	۸/۱
	رعایت اخلاق حرفه‌ای خوب	۱۸۲	۸۶/۷

نتایج جدول ۳ طبقه‌بندی نمره کل متغیر اخلاق حرفه‌ای را نشان می‌دهد. اخلاق حرفه‌ای خوب با ۸۶/۷ درصد بیشترین فراوانی را داشت.

جدول ۴: بررسی ارتباط بین زیرمقیاس‌های رعایت کد اخلاقی و ارتباط آن با مشخصات دموگرافیک

متغیر	پرستار و جامعه		پرستار و تعهد حرفه‌ای		پرستار و ارائه خدمات بالینی		پرستار و همکاری تیم خدمات درمان		پرستار و آموزش و پژوهش		کل	
	P value	*Beta	P value	Beta	P value	Beta	P value	Beta	P value	Beta	P value	Beta
سن (سال)	۰/۱۲۵	۰/۰۹۹	۰/۱۲۵	۰/۰۵۹	۰/۱۳۶	۰/۰۷۶	۰/۰۱۵	۰/۸۵۸	۰/۱۰۸	۰/۱۷۴	۰/۰۹۶	۰/۱۹۵
محل تحصیل	۰/۱۴۲	۰/۰۰۹	۰/۰۹۹	۰/۰۳۸	۰/۱۰۱	۰/۰۶۸	۰/۰۶۳	۰/۲۸۵	۰/۱۳۹	۰/۰۱۵	۰/۱۱۴	۰/۰۳۲
جنسیت	۰/۰۶۳	۰/۲۸۸	۰/۱۲۸	۰/۰۱۴	۰/۱۲۹	۰/۰۶۸	۰/۰۵۰	۰/۴۳۲	۰/۱۰۳	۰/۰۹۷	۰/۰۷۲	۰/۲۱۴
وضعیت تأهل	۰/۰۰۰۱	۰/۹۸۹	۰/۰۱۶	۰/۷۹۷	۰/۱۴۹	۰/۰۳۶	۰/۱۹۰	۰/۰۱۲	۰/۱۱۳	۰/۱۲۵	۰/۱۰۶	۰/۱۲۱
ترم تحصیلی	۰/۱۶۵	۰/۰۴۲	۰/۲۳۶	۰/۰۰۱	۰/۰۹۹	۰/۲۲۶	۰/۰۷۳	۰/۴۰۲	۰/۱۱۵	۰/۱۷۷	۰/۱۴۲	۰/۰۷۴
وضعیت سکونت	۰/۱۱۱	۰/۰۵۰	۰/۰۲۴	۰/۶۲۰	۰/۰۰۴	۰/۹۳۸	۰/۰۴۳	۰/۴۸۳	۰/۰۷۹	۰/۱۸۱	۰/۰۱۱	۰/۸۳۸
وضعیت قومیت	۰/۰۰۴	۰/۹۵۲	۰/۰۸۳	۰/۱۱۱	۰/۱۱۹	۰/۰۴۸	۰/۰۹۶	۰/۱۳۶	۰/۰۶۸	۰/۲۸۰	۰/۰۷۹	۰/۱۷۳
علاقه به رشته پرستاری	۰/۳۶۲	۰/۰۰۰	۰/۴۴۸	۰/۰۰۰	۰/۳۵۲	۰/۰۰۰	۰/۲۸۶	۰/۰۰۰	۰/۳۰۰	۰/۰۰۰	۰/۳۶۷	۰/۰۰۰
اولویت انتخاب رشته پرستاری	۰/۰۲۳	۰/۷۱۱	۰/۰۶۱	۰/۲۶۱	۰/۱۳۰	۰/۰۴۱	۰/۰۸۷	۰/۱۹۷	۰/۰۴۷	۰/۴۷۸	۰/۰۷۵	۰/۲۲۳
وضعیت تحصیلی	۰/۱۹۴	۰/۰۰۶	۰/۰۶۳	۰/۲۹۷	۰/۱۰۷	۰/۱۲۸	۰/۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۱۷۲	۰/۰۱۹	۰/۱۸۳	۰/۰۰۸
وضعیت کار دانشجویی	۰/۰۸۸	۰/۱۶۸	۰/۱۲۸	۰/۰۲۳	۰/۱۰۰	۰/۱۲۲	۰/۰۶۸	۰/۳۲۷	۰/۰۰۴	۰/۹۵۴	۰/۰۸۰	۰/۲۰۱
بخش محل خدمت	۰/۰۱۴	۰/۷۹۶	۰/۰۹۲	۰/۰۶۰	۰/۱۰۳	۰/۰۷۰	۰/۱۸۳	۰/۰۰۳	۰/۱۴۷	۰/۰۱۳	۰/۱۲۰	۰/۰۲۹

* ضریب رگرسیونی

طبق جدول ۴ از رگرسیون چندگانه برای بررسی ارتباط بین متغیرهای دموگرافیک و اخلاق حرفه‌ای استفاده شده است. با استفاده از نمودار احتمال نرمال باقیمانده‌ها توزیع مناسب باقیمانده‌ها و نرمال بودن آن‌ها بررسی شد که نشان داده شد داده‌ها در اطراف خط قرار دارند و نشان‌دهنده نرمال بودن داده‌ها و مناسبیت توزیع باقیمانده‌ها می‌باشد. همچنین شاخص دوربین واتسون برابر با ۱/۵۶ و شاخص VIF برای تمام متغیرها کمتر از عدد ۵ به دست آمد که نشان‌دهنده استقلال و عدم همخطی است. از بین متغیرهای دموگرافیک، متغیرهای محل تحصیل، علاقه به رشته پرستاری، وضعیت تحصیل و بخش محل خدمت با به کارگیری اخلاق حرفه‌ای رابطه

معناداری دارد ($P < 0/05$). به عبارت دیگر دانشجویان مستقر در گرمی در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای از دانشجویان مستقر در اردبیل و مشگین شهر بهتر عمل می‌نمایند. همچنین علاقه به رشته پرستاری از دیگر فاکتورهایی می‌باشد که به صورت معنادار ($P < 0/01$) بر به کارگیری اخلاق حرفه‌ای تأثیرگذار است و وضعیت تحصیلی مناسب بر به کارگیری این اخلاق حرفه‌ای نیز نقش دارد و در نهایت بخش محل خدمت در بیمارستان نشان داد دانشجویانی که در بخش‌های ویژه، اطفال و ارزانس مشغول به فعالیت هستند، در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای بهتر عمل می‌نمایند.

جدول ۵: شاخص‌های عددی (میانگین و انحراف معیار) حوزه‌های اخلاق حرفه‌ای

مدل	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره آزمون	سطح معنی‌داری
رگرسیون خطی ساده به روش Enter	۱۰۰/۹۴۳	۱۲	۸/۴۱۲	۱۷/۴۱۶	۰/۰۰۰
باقیمانده	۹۵/۱۵۲	۱۹۷	۰/۴۸۳	ضرب همبستگی	ضرب تعیین
			پیرسون	تعدیل شده	
کل	۱۹۶/۰۹۵	۲۰۹	۰/۷۱۷	۰/۵۱۵	۰/۴۸۵

نتایج به دست‌آمده از رگرسیون خطی در جدول ۵ نشان می‌دهد که ویژگی‌های دموگرافیک می‌توانند ۵۱/۵ درصد از تغییرات به کارگیری اخلاق حرفه‌ای دانشجویان پرستاری مورد بررسی را پیش‌بینی نمایند. با توجه به مقدار F (آماره آزمون) و همچنین سطح معنی‌داری به دست‌آمده برای آنکه کمتر از $(\alpha=0/05)$ می‌توان گفت که رگرسیون مورد نظر معنادار می‌باشد.

بحث

هدف مطالعه حاضر تعیین وضعیت رعایت اخلاق حرفه‌ای در بین دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل بود که نتایج این مطالعه نشان‌دهنده رعایت اخلاق حرفه‌ای بین جامعه پژوهش، در سطح مطلوب بود. در مطالعه اسمعیل پورزنجانی و همکاران میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای از دیدگاه پرستاران ۹۱/۷ درصد گزارش شد (۱۳) که با مطالعه حاضر همخوانی دارد. معنی‌دار بودن بعضی مشخصات دموگرافیک نیز در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای در این مطالعه نشان داده شد، از جمله آن محل تحصیل دانشجویان بود که نشان داد در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای پرستاری می‌تواند تأثیرگذار باشد که شاید از علل این مسأله بتوان به توجه بیشتر مربیان آن مؤسسه به لزوم رعایت اخلاق اشاره کرد، همانطور که در مطالعه محمدپور و همکاران بیان شده که توجه مربیان و مدرسان این رشته به لزوم رعایت اخلاق حرفه‌ای و سرمایه‌گذاری بر روی به کارگیری اخلاق حرفه‌ای دانشجویان

که پرستاران فردا هستند می‌تواند باعث ارتقای کیفیت خدمات پرستاری باشد (۱۶).

اما مهم‌ترین مشخصه دموگرافیک تأثیرگذار بر رعایت اخلاق حرفه‌ای علاقمندی به رشته پرستاری بود که در مطالعه برهانی و همکاران نیز اشاره شد که رعایت اخلاق در گرو علاقه به حرفه است (۱۷). همچنین برهانی و همکاران در مطالعه دیگری عدم علاقه به رشته پرستاری را از موانع کسب صلاحیت اخلاقی نام بردند (۱۶). در مطالعه دیگری از جعفری منش و همکاران علاقه به رشته پرستاری یکی از متغیرهای مؤثر در رعایت کدهای اخلاق حرفه‌ای پرستاری بود (۱۸) که همسو با مطالعه حاضر است.

مشخصه دموگرافیک معنادار دیگر در این مطالعه وضعیت تحصیلی است، به این معنا که دانشجویان با وضعیت تحصیلی بهتر نسبت به رعایت اخلاق حرفه‌ای بهتر عمل می‌کنند. بر طبق مطالعه جعفری‌منش و همکاران دانشجویان با معدل بالاتر در رعایت اخلاق حرفه‌ای به صورت مطلوب عمل می‌نمایند (۱۸) که همسو با این مطالعه است.

از دیگر مشخصات دموگرافیک معنی‌دار در این مطالعه می‌توان به بخش محل خدمت اشاره کرد به این صورت که دانشجویانی که به صورت کار دانشجویی در بخش‌های ویژه، اطفال و اورژانس مشغول بودند در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای بهتر عمل کردند. طبق مطالعه Jensen و همکاران بین رعایت اصول اخلاقی و بخش محل خدمت رابطه معنی‌داری وجود نداشت (۱۹) که نتیجه این مطالعه مغایر با مطالعه حاضر بود

که از دلایل آن می‌توان به متفاوت بودن فرهنگ بین جوامع و جامعه پژوهش متفاوت اشاره کرد.

در این مطالعه نشان داده شد که متغیرهای دموگرافیک دیگر شامل سن، جنسیت، تأهل، ترم تحصیلی، وضعیت سکونت، قومیت، وضعیت کاردانشجویی، اولویت انتخاب رشته پرستاری رابطه‌ای با به کارگیری اخلاق حرفه‌ای نداشتند. در مطالعه کامرانی و همکاران نشان داده شد که جنسیت و تأهل رابطه معناداری با اخلاق حرفه‌ای نداشت که هم راستا با مطالعه حاضر است (۲۰). در مطالعه‌ای از قبادی‌فر و همکاران نیز اشاره شد که جنسیت رابطه‌ای با به کارگیری اخلاق حرفه‌ای ندارد که همسو با مطالعه حاضر است، اما در همین مطالعه ارتباط سن با رعایت اخلاق حرفه‌ای معنی‌دار گزارش شد (۲۱) که مغایر با مطالعه حاضر است که احتمالاً به دلیل تفاوت رده سنی مور مطالعه است، اما در مطالعه جعفری‌منش و همکاران ارتباطی بین سن و اخلاق حرفه‌ای وجود نداشت (۱۸) که مطابق با نتایج این مطالعه است.

وضعیت اشتغال به کار دانشجویی ارتباطی با وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای نداشت که بر طبق مطالعه قبادی‌فر و همکاران نیز سابقه کار ارتباط معنی‌داری با اخلاق حرفه‌ای نداشت (۲۱). همچنین در مطالعه جعفری‌منش و همکاران نیز سابقه کار ارتباطی با به کارگیری اخلاق حرفه‌ای نداشت (۱۸) که نتایج همسو با نتایج این مطالعه است.

در مطالعه حاضر ترم تحصیلی رابطه معنی‌داری با اخلاق حرفه‌ای نداشت، اما طبق مطالعه فلاحیان و همکاران دانشجویانی که ترم تحصیلی بالاتری دارند، یعنی تجربه حضور بیشتر در بالین داشتند در رعایت اخلاق حرفه‌ای بهتر عمل کردند (۲۲) که با نتایج مطالعه حاضر همخوانی ندارد، از دلایل آن می‌توان به تفاوت رشته تحصیلی بین جامعه پژوهش دو مطالعه اشاره کرد، البته در همین مطالعه عدم تأثیر قومیت بر اخلاق حرفه‌ای (۲۲) مطابق با نتیجه این مطالعه گزارش شد.

از محدودیت‌های این پژوهش عدم دسترسی آسان به همه دانشجویان به دلیل حضور در کارورزی‌های بالینی جهت تکمیل پرسشنامه می‌باشد. اخذ مجوز از آموزش دانشکده یا

سوپروایزر آموزشی جهت توزیع پرسشنامه‌ها در بیمارستان می‌تواند تا حدودی باعث رفع این محدودیت شود، لذا پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های دیگری در این زمینه با حجم نمونه بالاتر و مشخصات دموگرافیک بیشتر انجام شود.

نتیجه‌گیری

طبق نتیجه این مطالعه، میزان رعایت اخلاق حرفه‌ای در بین دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سطح مطلوب است. با توجه به نتایج یافته‌ها، محل تحصیل دانشجویان، علاقمندی به رشته پرستاری، وضعیت تحصیلی و بخش محل خدمت در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای تأثیرگذار است. علاقمندی دانشجویان به حیطه کاری و رشته پرستاری نیز رابطه مستقیم با رعایت اخلاق حرفه‌ای دارد. وضعیت تحصیلی مناسب و بخش محل خدمت نیز نقش به سزایی دارد، طبق نتایج ما دانشجویان شاغل در بخش‌های ویژه، اطفال و ارژانس در به کارگیری اخلاق حرفه‌ای بهتر عمل می‌نمایند. بر اساس نتایج این مطالعه به طور کلی سن، جنسیت، تأهل، ترم تحصیلی، وضعیت سکونت، قومیت، وضعیت کاردانشجویی، اولویت انتخاب رشته پرستاری رابطه معنی‌داری با وضعیت به کارگیری اخلاق حرفه‌ای نداشتند.

مشارکت نویسندگان

فردین شهباززاده: تدوین پروپوزال و مقاله، جمع‌آوری داده‌ها. صبا رحمتی کله‌سرائی: تدوین مقاله، ویرایش مقاله، ارائه گزارش نهایی، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها، ارسال مقاله. مهدی اجری خامسلو: بازبینی نهایی مقاله و مشاوره طرح. محمدحسین حکیمی: کمک در تدوین مقاله. مهسا غریبی اصل: کمک در جمع‌آوری داده‌ها. نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تشکر و قدردانی

نویسندگان مراتب سپاسگزاری خود را از کمیته تحقیقات دانشگاه علوم پزشکی اردبیل به واسطه حمایت مالی ایشان،

همچنین خانم دکتر ناهید احمدیان یزدی مسئول واحد مشاوره آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل جهت مشاوره این طرح اعلام می‌دارند.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

این تحقیق توسط دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تأمین مالی شده است (شماره اعتبار: IR.ARUMS.REC.1399.107).

References

1. Asadi Garmarudi M. Moral Necessity in Today's World. *Quranic Knowledge Research*. 2010; 1(1): 119-135.[Persian]
2. Stolt M, Leino-Kilpi H, Ruokonen M, Repo H, Suhonen R. Ethics interventions for healthcare professionals and students: A systematic review. *Nursing Ethics*. 2018; 25(2): 133-152.
3. Aitamaa E, Leino-Kilpi H, Iltanen S, Suhonen R. Ethical problems in nursing management: The views of nurse managers. *Nursing Ethics*. 2016; 23(6): 646-658.
4. Steel A, Johnstone K. The impact of an inter-professional education workshop on the perceptions of practice behaviours of midwives in relation to complementary and alternative medicine. *Women and Birth*. 2011; 24: S44-S5.
5. Habibzade H, Ahmadi F, Vanaki Z. Ethics in professional nursing in Iran. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2010; 3(5): 26-36.[Persian]
6. Babamahmodi F, Meftahi M, Khademlo M, Hesamzadeh A. Evaluation of patient rights, patient perspective. *J Med Ethics Hist Med*. 2011; 4(4): 37-44.
7. Dehghani A, Mosalanejad L, Dehghan-Nayeri N. Factors affecting professional ethics in nursing practice in Iran: a qualitative study. *BMC Medical Ethics*. 2015; 16(6): 1-7.
8. Jolae S, Bakhshandeh B, Mohammadebrahim M, Asgarzadeh M, Vashaghanifarhaneh A, Shariat E. Nursing code of ethics in Iran: The report of an action research. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2010; 3(2): 45-53.[Persian]
9. Mobasher M, Nkhaee N, Garoosi S. Assessing the ethical climate of Kerman teaching hospitals. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2008; 1(1): 45-52.[Persian]
10. Dehghani A, Radbeh F, Parviniannasab AM, Khaki S, Shamsizadeh M, Beyramijam M. Enactment of professional ethics standards compliance in patients and nurses prospective. *Journal of Holistic Nursing and Midwifery*. 2015; 25(4): 64-72.
11. Cerit B, Özveren H. Effect of hospital ethical climate on the nurses' moral sensitivity. *The European Research Journal*. 2019; 5(2): 282-290.
12. Ranjbaran M, Vakilian K, Tajik R, Almasi-Hashiani A. Nursing's code of ethics: A survey of respecting the code among nursing students. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2014; 6(6): 45-55.[Persian]
13. Esmaeilpourzanjani S, Mashouf S, Khaki S. Evaluation of Professional Ethics Observance in Nursing Practice from Nurses and Patients' Point of View in Shahid Beheshti University of Medical Sciences' Teaching Hospitals. *Iranian Journal of Medical Education*. 2015; 15(0): 447-459.[Persian]
14. Baillie L, Ford P, Gallagher A, Wainwright P. Nurses' views on dignity in care. *Nursing Older People*. 2009; 21(8): 22-29.
15. Negarandeh R, Oskoue SF, Ahmadi F, Nikravesh M. The nature of patient support. *Journal of Advances in Medical and Biomedical Research*. 2005; 13(53): 29-38.[Persian]
16. Mohammadpour Y, Kazemi N, Abbasi M, Shams E. The Survey of Ethical among Nursing Students in Urmia University of Medical Science. *Nursing and Midwifery Journal*. 2013; 11(5): 398-403. [Persian]
17. Borhani F, Abbaszadeh A, Mohsenpour M. Explaining the meaning of moral sensitivity in nursing students: a qualitative research. *Fašnāmah-i akhlāq-i pizishkī - ie, Quarterly Journal of Medical Ethics*. 2013; 6(22): 93-115.
18. Jafari manesh H, Ranjbaran M, Vakilian K, Tajik R, Almasi-Hashiani A. Nursing's code of ethics: a survey of respecting the code among nursing students. *Iranian Journal of Medical Ethics and History of Medicine*. 2014; 6(6): 45-55.[Persian]
19. Jensen A, Lidell E. The influence of conscience in nursing. *Nurs Ethics*. 2009; 16(1): 31-42.
20. Kamrani K, Joodi Mashhad M, Rajabi A, Karamelahi Z. Relationship between personality traits with professional ethics in the nurses of 5 Azar Hospital in Gorgan in 2021. *Scientific Journal of Nursing, Midwifery and Paramedical Faculty*. 2023; 8(4): 1-12.[Persian]
21. Ghobadifar MA, Mosalanejad L. Evaluation of staff adherence to professionalism in Jahrom University of Medical Sciences. *Journal of Ethics in Education*. 2013; 2(2): 1-10. [Persian]
22. Falahiyan J, Mohammadi S, Mahdiyoun SA, Zabihirad J, Roozbahani S, Mousavi E. Relationship between Demographic Characteristics and the Level of Professional Ethics in Operating Room Students of Hamadan University of Medical Sciences. *Paramedical Sciences and Military Health*. 2022; 16(4): 28-34. [Persian]